

REPUBLICA MOLDOVA

RAIONUL LEOVA

SATUL BOROGANI

RAPORT DE ACTIVITATE A APL BOROGANI
pentru 2022

Prezentat în cadrul

Sedinței CONSILIULUI LOCAL BOROGANI
2023

**«Oamenii se urăsc pentru că se tem,
se tem, pentru că nu se cunosc
și nu se cunosc, pentru că nu comunică.»
Martin Luther King**

Stimați consilieri, invitați, oaspeți!

Acum că anul 2022 s-a încheiat, putem trage o linie, pentru a însuma rezultatele obținute în activitățile pe care le-am desfășurat, să tragem niște concluzii, să stabilim punctele forte ale activității ce au asigurat succesul, dar și să menționăm punctele slabe ce au fost motivele insucceselor, în același timp, să învățăm niște lecții, ce ne vor fi de folos în activitatea din anul ce a început.

În conformitate cu prevederile Legii privind Administrația Publică Locală, articolul 29, Vă prezint Raportul cu privire la starea economico- socială și de mediu a satului Borogani. Raportul conține momentul bilanțului, ce se referă la capacitatea efectivă a administrației publice locale de a rezolva cu responsabilitate treburile publice și de a gestiona patrimoniul localității în interesul comunității locale pe principiile autonomiei locale.

Consider că prezentarea raportului anual de activitate este nu doar o datorie a noastră, ci și o necesitate, această lucrare reprezentând un instrument prin care cetățenii satului Borogani sunt informați despre modul și eficiența rezolvării treburilor publice, în contextul preocupării pentru o reală deschidere și transparență a instituției noastre, și nu o lucrare care să aibă scopul ca primarul să se laude, așa cum pretind unii.

Onorată asistență! De o bună vreme, vreo 20 de ani încoace, cuvântul „criză” este pe buzele tuturor, iar efectele ei le resimțim cu toții, și anume: lipsa locurilor de muncă bine plătite, fapt ce a motivat plecarea oamenilor, în special a tinerilor, persoanelor apte de muncă, la muncă și cu traiul peste hotare, iar drept urmare a acestui fenomen, ne confruntăm cu foarte multe probleme: creșterea infracțiunilor în rândurile minorilor rămași fără îngrijirea părintească, lipsa acută de specialiști calificați în toate domeniile, inclusiv în administrația publică locală. În mare parte am rămas în teritoriu cu pensionari bolnavi. De asemenea, avem un mediu de afaceri „în suferință”, și altele. Toate problemele societății noastre, începând cu 2020, au fost agravate cardinal de criza pandemică, iar din 2022 – de războiul din Ucraina.

Chiar dacă administrația publică locală nu poate să desfășoare activitate economică sau să creeze locuri de muncă, ea poate să impulsioneze dezvoltarea economică locală prin crearea condițiilor la nivel local pentru antreprenori, ea are scopul să asigure condițiile unui trai decent, astfel încât cetățenii să beneficieze de facilitățile obligatorii într-un sat. Este extrem de dificil de muncit în administrația publică locală în condițiile care s-au creat astăzi: cu un buget mic, dar cu mari și multe probleme, cu un număr foarte mic de cetățeni angajați legal în câmpul muncii, cu o scăzută inițiativă locală de a relansa activitățile economice, pe fonul activității dezorganizate, haotice a agenților economici. Dar, chiar și în aceste condiții, programul pe care mi l-am asumat, venind la primărie este unul eficient, un program care schimbă spre bine fața satului nostru.

Astfel, din 2015 încoace, inclusiv 2022, în satul Borogani au fost derulate o serie de investiții, au fost dezvoltate o serie de servicii, toate având drept scop transformarea satului nostru într-un loc civilizat în care să domnească ordinea, curățenia și bunul simț. Despre multe dintre ele v-am comunicat în cadrul adunărilor generale din perioada 2016-2022. Astăzi am să mă refer la activitățile întreprinse în anul 2022. Totodată țin să menționez că rapoartele cu privire la activitatea primăriei și a primarului pentru anii 2015-2021 le puteți citi în întregime pe pagina web a primăriei: www.borogani.sat.md.

Anul 2022, de altfel ca și cei 2 ani anteriori, a fost un an extrem de dificil. În linii mari, putem spune că 2022 a fost marcat de trei crize: Criza refugiaților, creată de războiul din Ucraina, criza energetică, determinată de dificultățile și incertitudinea de asigurare a Republicii Moldova cu resurse energetice, iar a treia- criza financiară, legată de creșterea prețurilor la produsele energetice, dar și la cele de primă necesitate. Toate acestea au avut efecte distructive, asupra vieții și securității, asupra economiei, dar și asupra procesului de implementare a proiectelor în derulare la nivel local. Și în 2022, ca și în 2020, 2021, lucrurile s-au întâmplat mult mai lent și mai anevoios decât în alți ani. Cu alte cuvinte, anul 2022 a fost plin de stres, incertitudine, contradicție, constrângere, etc.

Cu toate acestea, în ciuda tuturor crizelor, am demonstrat performanță, am înregistrat noi și mari reușite. Rezultatele atestate sunt un efort comun al întregii echipe, a aparatului Primăriei și a serviciilor subordonate, care au depus o muncă considerabilă pentru îndeplinirea sarcinilor încredințate.

Am reușit și grație perseverenței, buneii organizări, eforturilor comune ale tuturor instituțiilor din teritoriu, agenților economici și, nu în ultimul rând, implicării, participării locuitorilor adulți, elevilor, tinerilor din sat. De aceea, de la bun început doresc să mulțumesc tuturor pentru implicare și pentru sprijinul acordat.

APL Borogani este reprezentată de Primărie și Consiliul Local. În activitatea de zi cu zi, randamentul unei munci eficiente se datorează în mare parte lucrului în echipă. Pentru început am să vorbesc despre angajații primăriei. Echipa de specialiști ai primăriei nu este deloc numeroasă. De aceea, vreau să atrag atenția că e destul de dificil să facem față cerințelor și atribuțiilor acordate prin lege atunci când nu numai că nu ai resurse financiare, dar nici resurse umane.

Așadar, în statele de personal ale primăriei sunt 6 unități: primar cu aparatul de 5 unități, cu statut de funcționari publici, dintre care 1 secretar al Consiliului Local (01.04.22), 1 percepător fiscal (10.03.2022), 1 specialist principal în reglementarea regimului funciar (angajat prin concurs la 26.10.2021), 1 contabil-șef, 0,5- specialist recrutare și 0,5 – specialist în relații cu publicul și atragerea fondurilor, (angajat prin concurs la.17.02.2020). Pe lângă Primărie activează serviciul de Asistență Socială cu 1,0 unitate. Dacă e să analizăm personalul din perspectiva vârstei, atunci vârsta medie a funcționarilor publici ai Primăriei Borogani este de 40 de ani, dintre care 1 de vârstă pensionară. Cel mai tânăr angajat are 21 de ani. Dacă e să analizăm în aspectul de gender, atunci 100% din angajați sunt femei. La capitolul CADRE țin să vă informez că în anul 2022 au fost angajați doi noi specialiști:

- percepător fiscal -10.03.2022;

- secretar al CL – 01.04.2022;

La 14.10.2022 a demisionat inginerul cadastral, care fusese angajat la 26.10.2021. Până la finele anului 2022 acest post a fost vacant.

La capitolul personal avem 2 mari probleme:

- Funcțiile din aparatul primarului nu sunt atractive pentru bărbați;
- Funcțiile din aparatul primarului nu sunt atractive pentru tineri;

N.B. Din observațiile făcute pe parcursul activității, aceste locuri de muncă nu sunt atractive pe motiv că salariile sunt foarte mici, raportate la salariile din alte domenii de activitate, precum și la prețurile de consum și, nu în ultimul rând, la cerințele postului și sarcinile incluse în fișa de post. De aceea oamenii aleg să se angajeze în domeniile mai bine plătite sau să plece la muncă peste hotare.

Conform statutului, atribuțiilor legale, Consiliul Local este organul local DELIBERATIV, adică organul care primește decizii, în conformitate cu legislația în vigoare (Parlamentul satului), iar primarul, împreună cu funcționarii primăriei este organul executiv local, adică execută, îndeplinește deciziile aprobate de consiliu (Guvernul satului).

Cu referire la componența Consiliului Local Borogani

Consiliul Local Borogani, conform numărului de locuitori din localitate, are 13 consilieri locali.

Pe parcursul anului 2022, Consiliul Local Borogani a activat în următoarea componență:

1. Jalbă Vasilisa
2. Cașu Stipanida
3. Talai Viorica
4. Talai Tudor
5. Culeac Elena
6. Buzilă Vladimir
7. Butnarcu Svetlana
8. Savițki Gheorghe
9. Sandu Elena
10. Talai Dumitru
11. Cacealapa Mihail
12. Puzderi Lilia
13. Grosu Gheorghe

Pe parcursul anului 2022 au fost desfășurate 8 ședințe ale Consiliului Sătesc, în cadrul cărora au fost aprobate 129 de decizii.

După cum știți, în gestiunea Primăriei sunt 5 instituții din teritoriu, și anume:

1. Grădinița „Andrieș”;
2. Casa de Cultură;
3. Muzeul;

4. Bibliotecile: biblioteca publică
5. Colectivul –model „Busuioc Moldovenesc” care activează pe lângă Casa de Cultură.

În afară de aceste instituții, activitatea cărora este gestionată, monitorizată de către primărie, în teritoriu mai activează:

1. Liceul Teoretic „Grigore Vieru”;
2. Gimnaziul „Vasile Badiu”;
3. Centrul de Sănătate.

Aceste instituții sunt la autogestiune, adică își planifică și cheltuie sursele financiare independent, precum și își planifică și desfășoară activitatea statutară independent. Primăria și aceste instituții sunt în relație de colaborare, și nu de subordonare.

În afară de instituțiile menționate mai sus, în teritoriu activează și Oficiul Poștal care se subordonează filialei Comrat a Î.S. „Poșta Moldovei” și Postul de Poliție care se subordonează Inspectoratului de Poliție Leova cu care Primăria colaborează în vederea acordării de servicii calitative cetățenilor din sat.

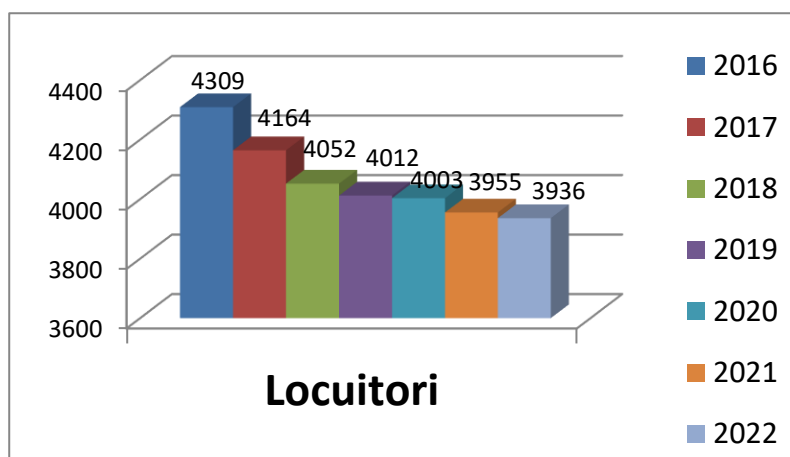
Una dintre obligațiunile fundamentale ale Administrației Publice Locale este gospodărirea eficientă a patrimoniului sau a bogățiilor, proprietăților localității.

Așadar, ce patrimoniu are satul Borogani?

În primul rând, cel uman:

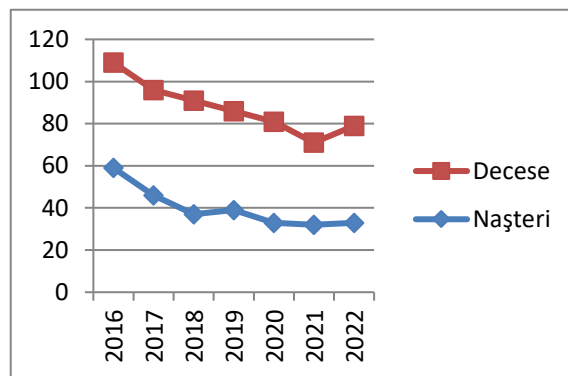
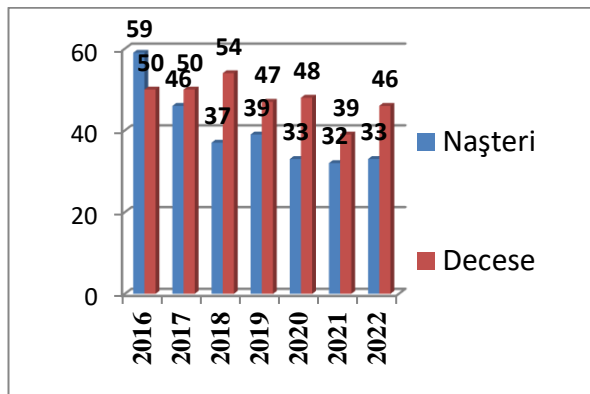
În localitatea Borogani la 1 ianuarie 2022 sunt puși la evidență 3936 de cetățeni. Numărul locuitorilor este în scădere, comparativ cu 4.309 în 2015.

Avem 1.276 de gospodării.

Situația demografică în ultimii cinci ani a fost determinată de o scădere a populației, și chiar dacă până în 2016 ne mai încuraja faptul că prevalau nașterile, atunci din 2017-2021, decesele au depășit nașterile, în 2018 și 2020, considerabil. În total în ultimii cinci ani s-au născut 217 și au decedat 249 persoane:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	TOTAL
S-au născut	59	46	37	39	36	32	33	282
Au decedat	50	50	54	47	48	39	46	334
Căsătorii	23	16	20	22	14	17	15	127

**Patrimoniul funciar, adică pământ, terenuri.
Cadastrul Funciar al UAT Borogani**

	<i>Destinația</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>S-a mărit</i>	<i>S-a micșorat</i>
1.	Suprafața totală a unității administrativ-teritoriale Borogani	6543,72 ha	6543,72 ha.		
2.	Terenuri cu destinație agricolă: inclusiv: <i>Arabil</i> <i>Pârloage</i> <i>Plantații multianuale</i> <i>Alte terenuri</i> <i>Pășuni</i>	5343,44 ha 3667,33 ha 102,01 ha 295,36 ha 339,9 ha 938,84 ha	5338,14 3721,98 47,5 295,36 933,4 339,9	54,65	54,51
3.	Terenurile satelor, orașelor:	298,52 ha	298,52 ha		
4.	Terenurile destinate industriei, transportului, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale	19,18 ha	19,18 ha		
5.	Terenurile fondului silvic-	764,01 ha	764,01 ha		
6.	Terenurile fondului apelor-	118,57 ha	118,57 ha		
7.	Terenurile fondului de rezervă		5,3 ha		

Pe teritoriul localității își desfășoară activitatea 8 G.Ț care prelucrează **1268,5 ha** dintre care:

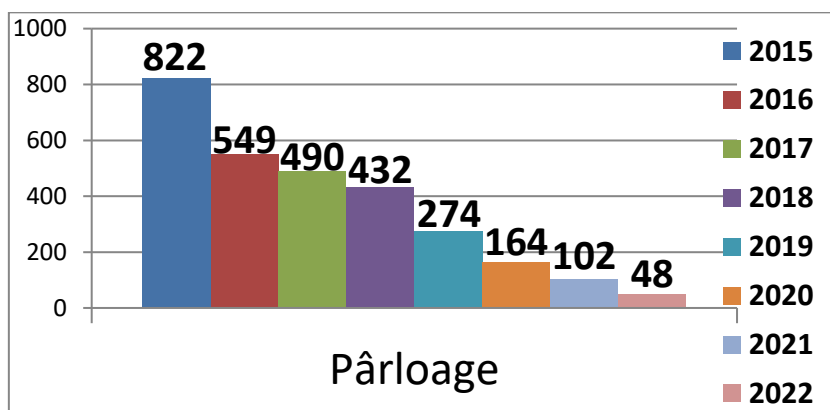
- terenuri proprietate a cetățenilor- 1059,24 ha
- terenuri proprietate a primăriei- 61,26 ha
- terenuri proprii -148 ha.

SRL-urile sunt 18 la număr care au în folosință o suprafață totală de **1908,6ha**, dintre care:

- terenuri proprietate a cetățenilor- 1764,26 ha
- terenuri proprietate a primăriei- 105,34 ha
- terenuri proprii -39 ha.

APL are în proprietate 5 bazine acvatice, cu suprafața totală de 90,62 ha, 3 dintre ele fiind gestionate de către agenți economici din teritoriu, cu suprafața de 74,5 ha.

Una dintre condițiile ca pământul să fie cu adevărat o SURSĂ DE VENIT este că el trebuie să fie prelucrat. În acest sens, în ultimii șase ani se atestă o dinamică pozitivă. Din diagrama propusă observați că din an în an suprafețele neprelucrate devin tot mai mici:

Patrimoniul financiar, adică bani.

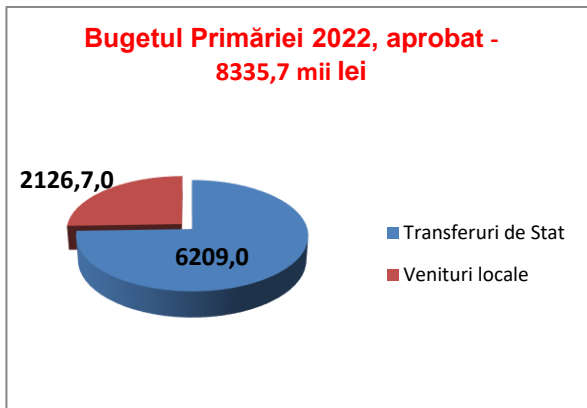
Notă: 1. Buget= transferuri+venituri locale

2. Transferuri= generale+ speciale

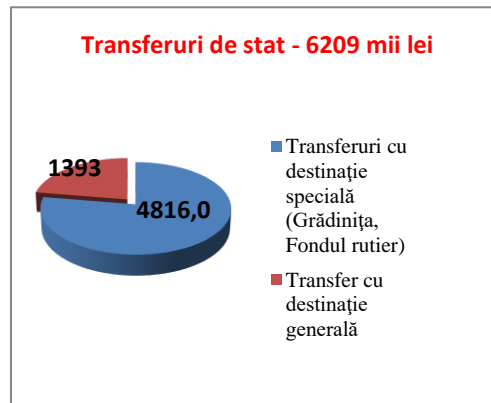
3. Venituri proprii= mijloace colectate+impozit funciar+impozit pe venit din salariu+arenda

Ca noțiuni, vom analiza bugetul în 3 aspecte: bugetul aprobat, bugetul precizat, bugetul realizat. De asemenea, vom analiza bugetul și referitor la venituri, și referitor la cheltuieli.

Bugetul primăriei a fost aprobat pentru anul 2021 prin Decizia Consiliului local nr.7.11 din 10.12.2021 la partea de venituri în sumă de 8335.7 mii lei, dintre care transferuri de stat- 6209 mii lei, inclusiv transferuri cu destinație specială 4816.0 mii lei, inclusiv 1048.1 mii lei – Fondul rutier, 3767.9 mii lei - Grădinița; transferuri cu destinație generală 1393.00 mii lei. Venituri locale- 2126.7 mii lei, inclusiv: Mijloace colectate – 484.7 mii lei (încasări–plata părintească– 294 mii lei, servicii cu plată – 190.7 mii lei), venituri proprii din impozite și taxe locale – 1642000 lei(impozit funciar - 463400 lei, impozitul pe venit din salariu – 790800 lei, arenda – 261900 lei, taxe locale – 125.9 mii lei.)

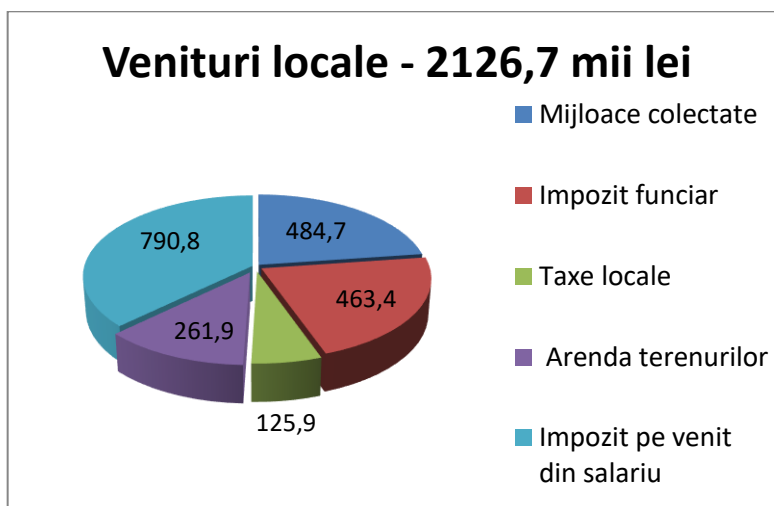

Analizând diagrama, atestăm faptul că 70% din buget sunt transferuri de stat și doar 30 la sută, venituri proprii.

72 % din transferurile de stat sunt cu destinație specială- Grădinița, Fondul rutier.

Venituri locale – 2126,7 mii lei

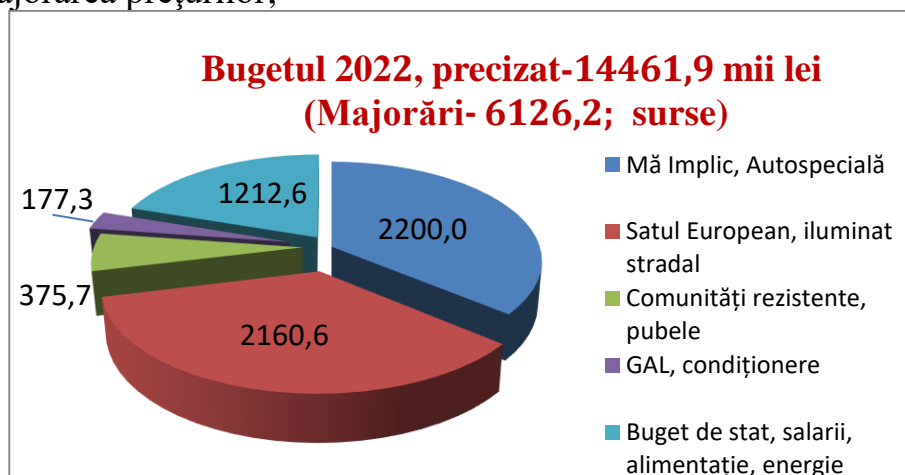

NOTA BENE: Transferurile de Stat se calculează în dependență de numărul de populație, suprafața localității, iar veniturile locale se acumulează din impozite și taxe locale, executarea cărora depind de munca receptorului fiscal în scopul acumulării impozitelor și de responsabilitatea cetățenilor de a achita aceste impozite, precum și de cum achită locuitorii noștri plățile pentru arenda terenurilor arendate de la primărie și pentru serviciile acordate de primărie.

Ceea ce am explicat până la moment se referă la bugetul aprobat. Pe parcurs s-au făcut modificări, pentru că au intrat și alte sume în buget.

Bugetul a fost precizat la suma de 14461,9 mii lei. Modificările indicatorilor aprobați inițial se explică prin faptul că pe parcursul anului 2022 au fost atrase surse financiare extrabugetare în sumă de 6126,2 mii lei, după cum urmează: Procurarea autospecialei în cadrul proiectului „ Mă Implic ” - 2200.00 mii lei; Iluminatul stradal proiectul „Satul

European” suma de 2160,6 mii lei; Proiectul «Comunități rezistente la schimbările climatice»: 375,7mii - procurarea pubelelor galbene, a pubelelor verzi pentru sticlă, a puiștilor plantați la gunoiște; Proiectul “Achiziționarea echipamentelor pentru încălzirea sălii de spectacole la Casa de Cultură,, implementat în cadrul GAL „Steaua Bugeac” - suma de 177,3 lei; din bugetul de stat: prestații sociale ale angajaților din instituțiile gestionate de primărie câte 3000 lei suma 150 mii lei, 1062,6 mii lei- destinate Grădiniței, pentru achitarea resurselor energetice și pentru alimentația copiilor, în legătură cu majorarea prețurilor;

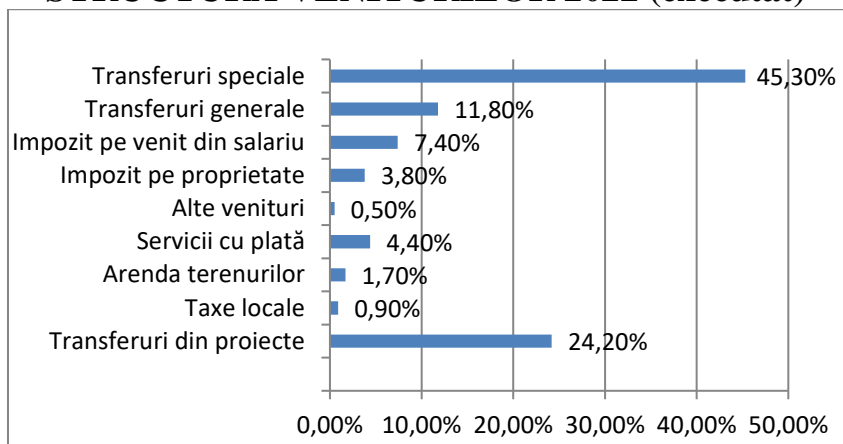
Executarea reală a părții de venituri constituie 12175,9 mii lei sau 86 % față de planul precizat și 137 % față de anul 2021.

STRUCTURA VENITURILOR 2022 (executat)

Venituri	Suma (mii lei)	%
Impozit pe venit	897,2	7,4
Impozit pe proprietate	459,5	3,8
Taxe locale	107,00	0,9
Arenda și locațiunea	5,7	-
Servicii cu plata	535,0	4,4
Arenda terenurilor	206,0	1,7
Alte venituri	56,7	0,5
Transferuri generale	1447,0	11,8
Transferuri speciale	5511,7	45,3
Transferuri din cadrul proiectelor	2950,1	24,2
Total	12175,9	100

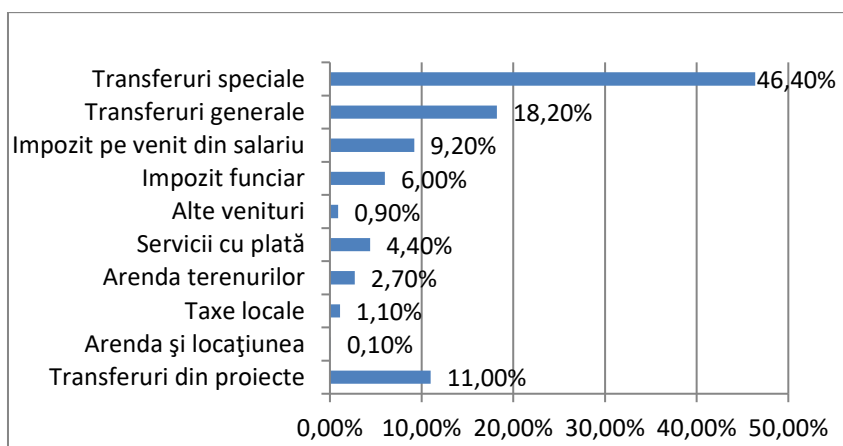

STRUCTURA VENITURILOR 2022 (executat)

Total, executat- 12175,9 mii lei. (de comparat cu 2021)

STRUCTURA VENITURILOR 2021 (executat)

Total, executat- 8614,8 mii lei.

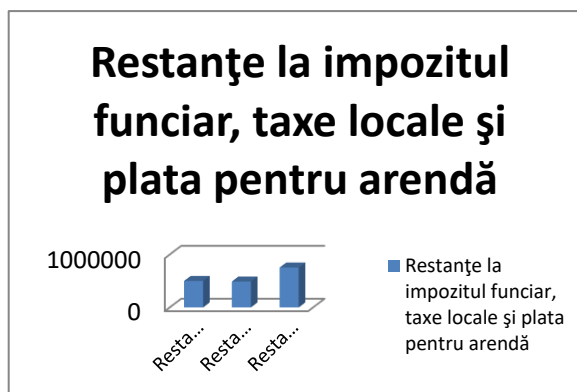
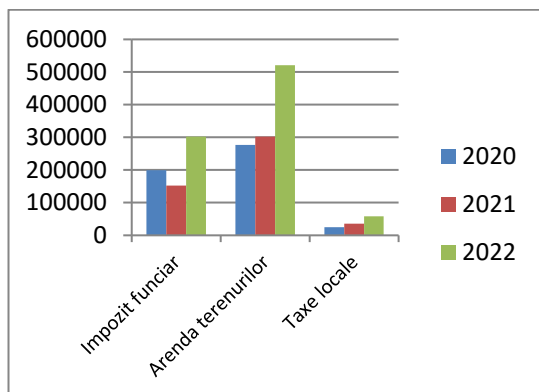
Despre cum stau lucrurile în domeniul executării **veniturilor locale**, judecăm după datele din tabelul afișat și din diagramele propuse:

Calcularea și achitarea impozitului funciar, al arendei bunurilor imobile și taxelor locale

N	Plăți	Suprafața ha	Restanțe 2021	Calculat 2022	Achitat 2022	Restanțe 2022
IMPOZIT						
1.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole arendate de G.Ț.	1268.5	10496.07	125968.91	109954.87	26510.11
2.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole arendate de SRL	1908.6	22804.84	190624.8	189557.88	38169.41
3.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole arendate de persoane fizice	40.23	427.97	1997.09	1152.00	3577.06
4.	Impozitul funciar pentru terenurile aferente construcțiilor arendate de persoane fizice	9.37	1152.52	10436	1401.00	10187.52
	SUBTOTAL	3226.7	34881.40	345628.45	302065.75	78444.10
5.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole prelucrate de persoane fizice și G.Ț.(care nu sunt date în arendă)	639.4	46622.21	59464.2	69626.9	36459.51
6.	Impozitul funciar al loturilor pe lângă casă/ art.82 (sote) 639.4 ha	339.00	34592.00	33900.00	51229.0	17263.00
7.	Impozitul pe pășuni	875.96	23338.47	21800.00	21610.00	23528.47
8.	Impozitul al bunurilor imobile(case)		11173.79	11100.00	11555.23	10718.56
9.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole prelucrate ilicit (pasune)	62.88	2144.58	5824.59	-	7969.17
	SUBTOTAL	1917.24	117871,45	132088.79	154021.13	95938.71
	TOTAL IMPOZITE	5143.94	152752,33	477717.24	456086.88	174382.81
ARENDA						
1.	Arenda pentru terenurile agricole arendate de G.Ț.	82.57	54290,67	133599.89	78744.00	109146.56
2.	Arenda pentru terenurile agricole arendate de SRL	153.56	216182,38	155328.9	100992.32	270518.96
3.	Arenda pentru terenurile agricole arendate de persoane fizice	41.62	5748,84	58333.94	19857.00	44225.78
5.	Arenda pentru terenurile aferente construcțiilor arendate de persoane fizice	9,55	1857,18	16634.21	6498.22	11993.17
6.	Arenda pentru terenurile prelucrate fără contract (ilicit)	62,88	23782,92	61298.58		85081.50
	TOTAL ARENDĂ	338,64	301861,71	425195.52	206091.54	520965.69
1.	Amenajarea teritoriului		806,81	8700.00	15719.51	-6212.7
2.	Salubritatea		32455	65000.00	37140.65	60314.35
3.	Taxa pentru amplasarea obiectelor comerciale		2209,44	54000.00	51599.51	4609.93
	TOTAL TAXE		35464,25	127700	104459.67	58711.58
	TOTAL ACUMULĂRI		490078,29	1030612.46	766638.09	754060.08

Restanțe

Plăți	2019	2020	2021	2022	A crescut/s-a micșorat
Impozit funciar	241232	228483,16	152752,53	302065,75	A crescut cu 21630,48 lei
Arenda terenurilor	174836	276657,43	301861,71	520965,69	A crescut cu 219103,98 lei
Taxe	4810	20691,63	35464,25	58711,58	A crescut cu 23247,33 lei
Total restanțe	420878	501474	490078,29	754060,08	A crescut cu 263981,79 lei

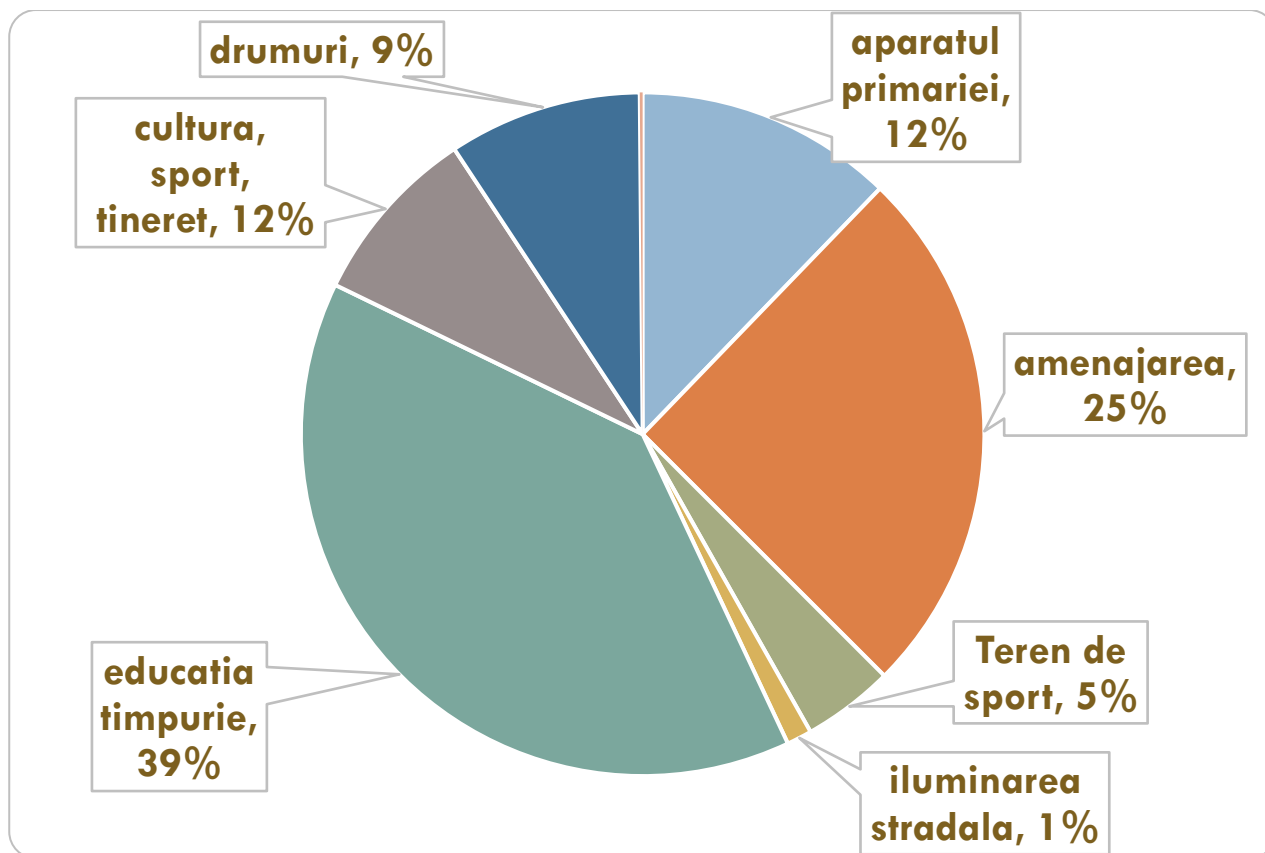

Trebuie să menționăm că în primele 2 luni ale anului în curs suma restanțelor s-a diminuat cu 67258,00 lei. Totuși restanța la impozite, plata arende și taxe este una record. Facem apel la conștiința și responsabilitatea fiecărui cetățean ca să achite sistematic, în fiecare an, datoria față de stat. Noi, angajații de la primărie suntem martori cum cetățenii noștri, din cauza că nu au achitat la timp, astăzi achită sume enorme, în mare parte acestea fiind penalități pentru neplata la timp. Mă întreb, și vă întreb: Oare chiar avem așa oameni bogați, care au de unde achita penalități ce întrec adeseori plata de bază?!

2. Partea de cheltuieli a fost aprobată la suma de 8335.7 mii lei, precizată- la suma de 15342.3 mii lei. Cheltuielile executate/de casă alcătuiesc 12175.8 mii lei. Față de planul precizat avem o executare de 79.4%. Cheltuielile efective (fără gaz, energie, transport, etc.) alcătuiesc 8138.5 mii lei.

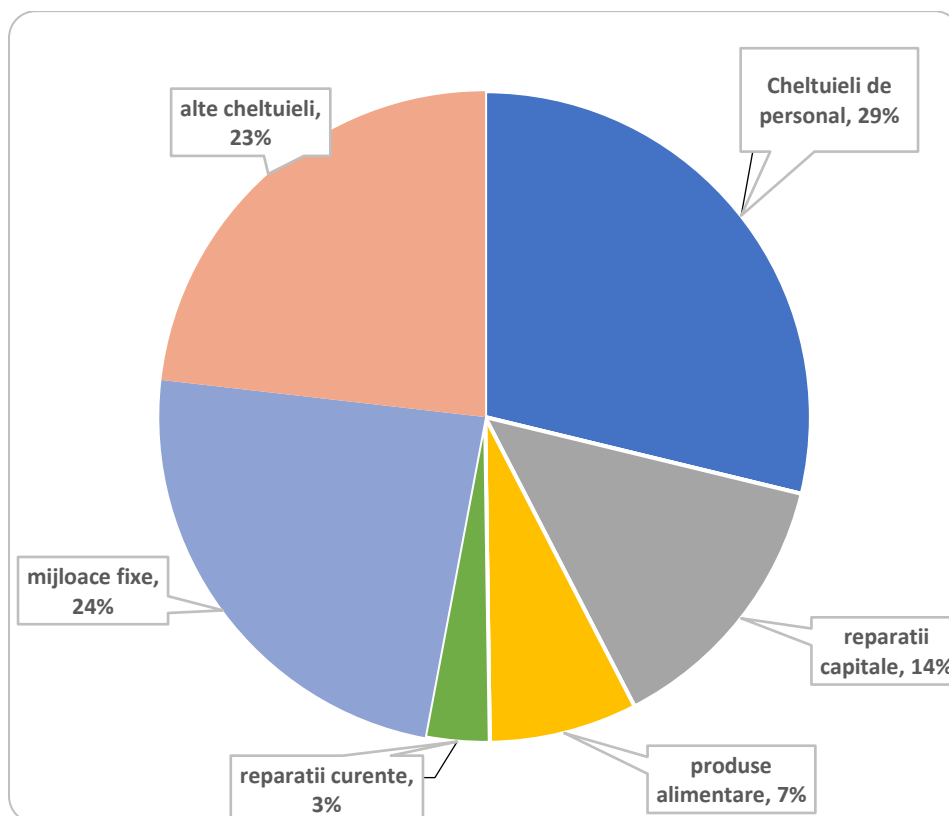
Structura cheltuielilor 2022 (executat)

1. Structura cheltuielilor 2022 (executat), mii lei, sub aspect funcțional:

	Executat Suma (mii lei)	%
Cheltuieli funcționale		
Aparatul primariei	1488.5	12.2
Amenajarea teritoriului	3076.6	25.3
Teren de sport	527.1	4.3
Educatia timpurie	4771.0	39.2
Cultura, sport, tineret	1036.7	8.5
Drumuri	1114.8	9.1
Iluminat stradal	144.8	1.3
Alte masuri	16.3	0.1
total	12175.8	100.00

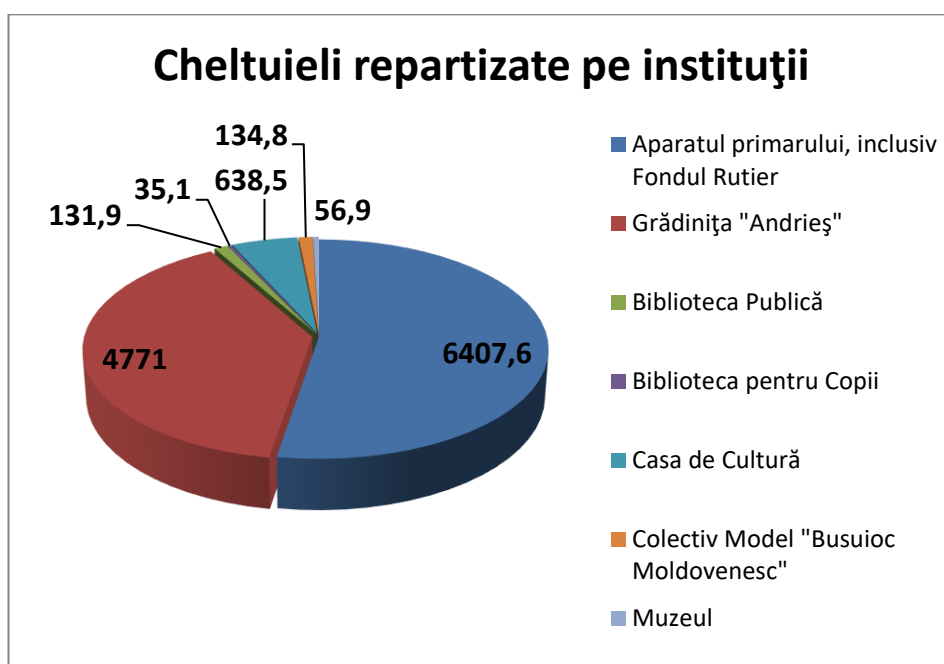
2. Structura cheltuielilor 2022 (executat), mii lei, sub aspect economic:

	Suma (mii lei)	%
Cheltuieli de personal	3505,3	28,7
Reparatii capitale	1658.4	13,6
Produse alimentare	896.2	7,4
Reparatii curente	388.7	3,2
Mijloace fixe	2904,2	23,8
Alte cheltuieli(servicii – gaz, energia electrică, compensații sociale, servicii informaționale, servicii de locațiune)	2823,0	23,3
Total	12175.8	100

Suma totală a cheltuielilor (12175,8 mii lei) a fost repartizată pe instituții care sunt în gestiunea primăriei, după cum urmează:

Nr.	Instituția	Suma (mii lei)
1.	Aparatul primarului <i>Notă: inclusiv Fondul rutier – 1114,8 mii lei, teren de sport – 527,1 mii lei, iluminat stradal – 144,8 mii lei, amenajarea teritoriului – 3076,6 mii lei,</i>	6407,6
2.	Grădinița „Andrieș”	4771,0
3.	Biblioteca Publică	131,9
4.	Biblioteca pentru copii	35,1
5.	Casa de Cultură	638,5
6.	Colectiv Model „Busuioc Moldovenesc”	134,8
7.	Muzeul	56,9

Cu detalii despre executarea bugetului, pe instituții, voi reveni în continuare, în cadrul compartimentului „Realizări 2022”.

De fapt, de cum funcționează toate instituțiile din teritoriu, de cum este gestionat patrimoniul, depinde, în mare parte, calitatea vieții cetățenilor din sat.

REALIZĂRI 2022

Domeniul „INFRASTRUCTURĂ”

La acest domeniu se referă 4 mari proiecte la care am lucrat în 2022:

1. Construcția terenului de sport, etapa a II-a
2. Iluminatul stradal
3. Reabilitarea drumurilor locale
4. Aprovizionarea cu apă din Prut

Construcția terenului de sport, etapa a II-a, a fost realizată cu suportul financiar al Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural prin Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA).

Bugetul total al proiectului: 1950609,97 lei, inclusiv

Grant din FNDAMR: 1162918,00 lei

Bugetul local: 787691,97 lei

Lucrările au fost executate în mare parte în 2021. În 2022 a fost turnat covorul din granule de cauciuc pe pista de alergare.

De asemenea un efort considerabil a fost depus la întreținerea gazonului natural și a terenului în general. Terenul a fost dat în exploatare 07 august 2022, în cadrul Zilelor Diasporei.

1. Cu referire la iluminatul stradal: În 2022 am aplicat la programul «Satul European» cu proiectul: **Instalarea rețelei de iluminare stradală în satul Borogani, raionul Leova, care include** construcția a încă 7,58 km de rețele de iluminat stradal. (harta) În 2022, în septembrie a fost semnat contractul de grant cu donatorul. Până în decembrie 2022 am organizat licitația, am semnat contractul cu câștigătorul concursului. Lucrările propriu-zise de construcție vor fi executate în 2023.

Bugetul total al proiectului: 1368524,00 lei, inclusiv

Grant din FNDRL: 1355124,00 lei

Bugetul local: 13400,00 lei

Țin să amintesc că în 2021 a fost dată în exploatare prima porțiune de rețea de iluminare stradală cu lungimea de 11 km. Grație implementării acestui proiect, a fost creat un nou serviciu cetățenilor. Astfel a fost diminuat riscul sporit pentru sănătatea și viața locuitorilor pe timp de noapte din cauza lipsei totale a iluminării stradale în sat.

Este știut faptul că pentru orice proiect realizat e primordial să asigurăm durabilitatea. Pentru serviciul de iluminare stradală este destul de dificil, pentru că asigurarea funcționalității acestui sistem implică cheltuieli lunare pentru achitarea consumului de energie electrică.

Identificarea soluției optime pentru asigurarea funcționării sistemului de iluminat stradal a fost o sarcină destul de grea pentru Primărie. Într-un final, în urma consultării populației, calculării cheltuielilor pentru achitarea pentru consumul de energie electrică,

prin decizie de consiliu, a fost aprobată plata pentru acest serviciu, 20 lei pe lună, după principiul „Cine folosește, acela plătește”

Cu titlu de informație, conform facturilor primite spre plată, în medie, lunar achităm 3124 lei.. Situația cu privire la achitare, la 1 ianuarie 2023: X %.

Probleme la capitolul «Iluminare stradală»:

1. Plata cu întârziere a beneficiarilor, cu efort mare din partea angajaților primăriei și ai Oficiului Poștal. Cunoașteți cu toții că am stabilit împreună cu dumneavoastră că plătesc gospodăriile care au iluminare pe stradă. Fiecare beneficiar plătește pentru iluminare la Oficiul Poștal. Cu părere de rău, aproape fiecare al doilea gospodar, așteaptă să i se spună suplimentar, personal. O bună parte achită doar atunci când au nevoie de un certificat. Suntem nevoiți să pierdem foarte mult timp pentru a discuta, a convinge, chiar a impune în anumite situații pe cetățenii rău-plătitori.

Rugămintea noastră este să achitați de 2 ori pe an: în ianuarie-120 lei, în iunie 120 lei, pentru ca să muncim noi, angajații primăriei și ai O.P. mai eficient pentru dumneavoastră, și să nu pierdem timpul în zadar.

Reabilitarea drumurilor locale: În 2022 am reușit să reparăm două porțiuni de drum : (strada „ 1 mai” –375m, în beton (1658 m.p.) și drumul de acces spre gunoiște – 520m, variant albă (1750 m. p.), în total 895 m de drum local. Datele concrete sunt reflectate în tabela ce urmează:

Nr.	Strada	Sector	Lungimea (m)	Lățimea (m)	Suprafața (m ²)	Cheltuieli			
						Total (lei)	FR (lei)	BL	CC
1.	1Mai (în beton)+acces la gunoiște(piatră)	Din jos	895	1 Mai-4,4; Gunoiște-3,4	3408	2369220	2110600	208620	50000

În total, în ultimii 6 ani am reabilitat în variantă albă 10004 m de drum local. Aceste lucrări au fost inițiate și gestionate în totalitate de APL. La acestea se adaugă și drumurile reabilite prin programul guvernamental „Drumuri bune1-3”:1310 m (9600m.p.) de drum în asfalt (2018,2019) – străzile Ștefan cel Mare (de la Casa de Cultură-Biserică), Constantin Negruzzi(spre garaj), precum și 1150m(4600 m.p.) drum local în varianta albă(2020)- sector Moara. Deci, în total, din 2017 încoace, în Borogani au fost reabilitați 12464 m de drum local, dintre care :

1310m – în asfalt;

375m – în beton;

10779m – în piatră, variantă albă.

Investițiile în reabilitarea drumurilor în ultimii 6 ani sunt reflectate în tabela ce urmează:

Anul	Strada	Lungimea (m)	Investiții (lei)			
			Fondul rutier	Buget local	Contribuția comunității	Total
2017	Dm. Cantemir, Miciurin, Eugen Doga Testimețeanu, Lozanciuc, Doina	1630	476900	82000	135000	693900
2018	Traian, Stere, 31 August, Viilor, Unirii (sector din sus) + Memoriei (garaj-rândul 2)	3158	476900	438300	156100	1071300
2019	Columna - cimitirul din jos până la Gavril Gh. + Dacia (M.V.Ciobanu)	1294	474600	-	67800	542400
2020	Soarelui, Eroilor, Columna, Mircea Eliade	1479	472000	-	197081	669081
2021	Grădinilor - COOPPRIM – Iazul din sus	1548	480400	383647	77500	941547
2022	Strada 1 Mai, drumul de acces spre gunoiște	895	2110600	208620	50000	2369220
Total		10004	4491400	1112567	683481	6287448

Pentru 2022 preconizăm să finisăm strada 1 Mai (sectorul din jos).

Aprovizionarea cu apă din Prut. Grație acțiunilor întreprinse pe parcursul mai multor ani, pot să vă spun că astăzi suntem tot mai aproape de momentul când vom avea posibilitatea ca localitatea noastră să fie aprovizionată cu apă de la Prut, prin magistrala Leova – Iargara. Țin să vă amintesc că în baza parteneriatului stabilit între satele Borogani, Tigheci și Baiuș, în toamna anului 2020, am înaintat ADR Sud nota conceptuală a proiectului **Construcția apeductelor magistrale Iargara- Borogani, Iargara- Tigheci și a rețelelor de apeducte interioare în localitățile: Băiuș, Cociulia Nouă, Tigheci și Cuporani din raionul Leova.** Nota conceptuală a fost aprobată de către ADR Sud. Am trecut în a doua etapă de concurs și la 17.02.2021 a fost depus proiectul cu documentația tehnică. În 2022 proiectul a fost inclus în Documentul Unic de Program pentru anii 2022-2024 și va fi finanțat din sursele Fondului Național de Dezvoltare Regională. Tot în 2022 s-a inițiat procedura de licitație, din bugetele primăriilor beneficiare, dar și din partea Consiliului raional a fost transferată contribuția comunităților. Executarea lucrărilor sunt preconizate pentru anul 2023.

Bugetul total al proiectului- 32mln.223 mii lei.

Buget Borogani: 6mln.532 mii lei. Contribuția din partea comunității: 325 mii lei.

Satul Borogani este inclus în acest proiect cu partea de construcție a apeductului magistral Iargara-Borogani:

- Magistrala – 7,3 km;
- 1 stație de pompare;
- 1 castel de apă;
- 2 rezervoare (150m³);

DOMENIUL: AMENAJARE ȘI SALUBRIZARE

La capitolul salubritate și amenajare țin să menționez 3 proiecte. Toate cu finanțare din fonduri externe:

- 1) Proiectul „MĂ IMPLIC” este finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și implementat de Skat Consulting;**
- 2) Comunități rezistente la schimbări climatice, prin abilitarea femeilor, finanțare Suedia;**
- 3) Achiziționarea unui tractor și a echipamentelor pentru deszăpezire și întreținerea spațiilor verzi în satul Borogani, raionul Leova, finanțat de AIPA din FNDAMR.**

Proiectul Mă Implic: În anul 2021 am reușit să pornim carul din loc în ceea ce privește inițierea unui serviciu de colectare și evacuare a deșeurilor solide. A fost anul în care am cercetat, am analizat, ne-am consultat și am reușit, împreună cu Echipa de Implicare Comunitară, să elaborăm conceptul serviciului de evacuare a deșeurilor solide. A fost posibil să ne lansăm în acest proces grație oportunităților oferite de proiectul „Mă Implic”, finanțat de Agenția Elvețiană pentru Cooperare și Dezvoltare, ai cărui partener am devenit la 27 ianuarie 2021, când am semnat Acordul de Cooperare privind implementarea activităților de îmbunătățire a serviciilor de gospodărie comunală în localitatea Borogani. Bineînțeles, cred că este clar pentru toți, că am fost selectați în bază de concurs, deci suntem mândri că din peste 100 de localități participante la concurs, localitatea Borogani este una din cele 30 de comunități câștigătoare. Proiectul «MĂ IMPLIC» este un proiect multianual, termenul de implementare este 2021-2023.

În 2021 am reușit în mod participativ să elaborăm Planul de Îmbunătățire a Serviciilor de Gospodărie Comunală pentru anii 2022-2024., care a fost aprobat de către Consiliul Sătesc la 25 martie 2022. Datorită acestui fapt, la 30 martie 2022 am semnat acordul de grant privind implementarea proiectului de implicare civică în guvernarea locală. Conform planului de activități privind îmbunătățirea și dezvoltarea practicilor de prestare a serviciului de management al deșeurilor solide pe teritoriul Primăriei Borogani pentru anii 2022-2024, din banii oferți de proiect, în 2022 am achiziționat o autospecială pentru evacuarea deșeurilor. Tot în cadrul acestui proiect, din contribuția comunității, am achiziționat pubele pentru deșeu menajer, de culoarea neagră, am amenajat depozitele pentru deșuri (menajere și reciclabile), am lichidat 6 gunoiști stihinice. Cu privire la lichidarea gunoiștelor stihinice țin să menționez că în mare parte a fost implicată populația din preajma acestora, însă gunoiștele din afara satului, de pe lângă bazinele acvatice și de pe lângă păduri, precum și lucrările de colectare a deșeurilor de la gunoiștea autorizată, ceea ce a rămas după lucrările de îngrijire și înhumare, au fost lichidate cu ajutorul tinerilor, a angajaților din instituțiile din subordinea Primăriei, precum și cu implicarea elevilor din Liceul Teoretic «Grigore Vieru».

Pentru a informa populația cu privire la conceptul serviciului de colectare a deșeurilor, elaborat de EIC și aprobat de Consiliul Local, dar și pentru a sensibiliza locuitorii cu privire la riscurile pentru viața și sănătatea fiecărui om din cauza gestionării defectuoase a deșeurilor, precum și cu privire la necesitatea contribuției financiare, am organizat o serie de ședințe de

informare și sensibilizare în diferite sectoare ale satului, am pregătit și prezentat la diferite instituții din teritoriu, dar și la diferite evenimente locale expoziția de fotografii cu genericul «Curat acasă și în sat, MĂ IMPLIC și-s protejat». Cu același scop a fost montat un flash-mob.

Proiectul continuă în 2023, cu asistarea și consultarea Întreprinderii Municipale.

Bugetul total al proiectului: 2860000,00 lei

Grant oferit de Elveția: 2200000,00 lei

Contribuția comunității: 660000,00 lei.

Pentru a spulbera suspiciunile mai multor cetățeni, precum că, de fapt, necesitatea de a colecta contribuția este o născocire de a primarului sau de-a consiliului, țin să vă prezint extrasul din acordul de grant, semnat cu Fundația SCAT.

Bugetul Acordului de grant nr.09 din 30.03.2022 și condițiile de alocare a finanțării

P.3 Cu susținerea financiară a Fundației SCAT, dar și prin contribuția financiară din partea APL, vor fi realizate următoarele activități:

Nr.	Denumirea activității	Buget total	Sursa de finanțare	
			Fundația SKAT	Buget local, APL
1.	Achiziționarea autospecialei	2200000,00	2200000,00	-
2.	Achiziționarea pubelelor pentru colectarea deșeurilor menajere;	429000,00	-	429000,00
3.	Amenajarea depozitelor pentru deșeurile reciclabile, deșeuri de construcție și deșeuri organice vegetale	68242,88	-	68242,88
4.	Amenajarea și îngrădirea poligonului de deșeuri	77200,00	-	77200,00
5.	Procurarea euro gardului pentru îngrădirea poligonului de deșeuri	55557,12	-	55557,12
6.	Lichidarea gunoiștelor neautorizate	30000,00	-	30000,00
	TOTAL	2860000,00	2200000,00	660000,00

În scopul identificării resurselor financiare pentru achiziționarea pubelelor am aplicat la un alt proiect cu finanțare din fondurile europene.

Proiectul „Comunități rezistente la schimbări climatice” este finanțat de Suedia și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în perioada martie 2020-martie 2023.

Acest proiect, pe care l-am numit sugestiv „**Colectarea selectivă a deșeurilor- garanția mediului curat**”, a fost elaborat și aplicat spre finanțare în 2021, însă a fost semnat și implementat în 2022. Proiectul respectiv se integrează în conceptul local de soluționare a problemei degradării mediului prin crearea serviciului de colectare a deșeurilor solide, promovată și în cadrul proiectului «MĂ IMPLIC», prin responsabilizarea și implicarea cetățenilor, și reprezintă veriga – lipsă în acest lanț, soluția pentru asigurarea echipamentelor necesare pentru soluționarea problemei deșeurilor la Borogani.

Astfel, în cadrul proiectului am realizat următoarele acțiuni:

Denumire bunuri/servicii	Bucăți	Suma, TVA 0% (MDL)		Suma totală, TVA 0% (MDL)
		grant	cofinanțare	
Achiziționarea pubelelor pentru transportarea deșeurilor 120L pe roți (galben) UNI	1127	316.288,86	152.355,31	468.644,17
Moto-burghiu	1	0	5.500,00	5.500,00
Glădiță	2260	0	11.752,00	11.752,00
Sistem de supraveghere video	1	31.650,00	0	31.650,00
Pubele pentru deșeuri 1100L	10	27.790,00	11,910,00	39.700,00
Total		375.728,86	181.517,31	557.246,17

Aș vrea să menționez că și în cadrul acestui proiect am implicat comunitatea. Astfel, la plantarea puieților în jurul gunoștei (gardul viu) au participat cel puțin 200 de persoane: angajați ai instituțiilor din teritoriu, consilieri, elevi din ambele instituții de învățământ, cetățeni din vecinătatea gunoștei. Aduc sincere mulțumiri tuturor participanților la această activitate de voluntariat.

Proiectul «Achiziționarea unui tractor și a echipamentelor pentru dezapezire și întreținerea spațiilor verzi în satul Borogani, raionul Leova» a fost elaborat tot în scopul rezolvării problemei deșeurilor, dar și pentru a amenaja spațiile publice ale satului.

Proiectul va fi finanțat de către AIPA din FNDAMR.

Bugetul total estimat este de 1529500,00 lei;

Grant din partea AIPA: 1223600,00 lei;

Contribuția comunității: 305900,00 lei;

În cadrul proiectului vor fi achiziționate următoarele echipamente: tractor, lamă de dezapezire și nivelare, încărcător frontal, cupă cu maxilar, remorcă, cositoare, tocător pentru tocat ramurile și trunchiurile copacilor.

Implementarea proiectului propriu-zis se va efectua în 2023.

Astăzi vă pot spune că deja la 06.02.2023 am semnat contractul de grant cu AIPA, iar la 16.02.2023, am lansat procedura de licitație, pentru a selecta vânzătorul.

În concluzie, aceste 3 proiecte despre care v-am relatat la capitolul „Amenajare și salubritate” sunt interconectate și se completează unul pe altul, și au drept obiectiv comun îmbunătățirea calității vieții și sănătății locuitorilor din Borogani prin protecția mediului ambiant, prin reducerea volumului de deșeurii și asigurarea unui management eficient al DS.

Soluția identificată de comunitatea noastră în acest scop este instituirea unui serviciu comunal la Borogani de colectare și evacuare a deșeurilor solide. Grație realizării proiectelor enunțate mai sus, în 2022 am reușit să asigurăm tot necesarul de echipamente și utilaje, să aprobăm toate actele, regulamentele, pentru organizarea acestui serviciu și la 25.11.2022 am pornit serviciul.

Care sunt regulile?

Conform Regulamentului de colectare a deșeurilor solide, aprobat prin decizia Consiliului sătesc:

1. Colectarea deșeurilor se face selectiv, cu două tipuri de deșeurii: menajere și reciclabile .
 - Pentru fiecare gospodărie au fost achiziționate câte două pubele cu capacitatea de 120 litri (1- pentru deșeurii menajere, 1- pentru deșeurii reciclabile);
 - La fel și pentru instituțiile de învățământ, agenți economici (comerciali);
 - Deșeurile vegetale și animaliere se recomandă să fie compostate acasă sau, la solicitare, acestea vor fi evacuate de gospodari și depozitate la gunoiștea din sat, în secțiunea special-amenajată pentru compostare;
 - Deșeurile de construcție vor fi evacuate la solicitare de gospodari și depozitate la depozit în secțiunea special amenajată;
2. Deșeurile sunt colectate după principiul „din poartă în poartă”, cu frecvența ce variază :
 - Perioada rece (noiembrie-martie), deșeurii menajer este colectat o dată pe lună, iar cel reciclabil- o dată la 2 luni;
 - Perioada caldă (aprilie-octombrie), deșeurii menajer este colectat de două ori pe lună, iar deșeurile reciclabile- o dată pe lună. Graficul se ajustează în funcție de condițiile meteorologice;
 - Serviciul de colectare și evacuare a deșeurilor solide este prestat de către Întreprinderea Municipală;
 - Fiecare beneficiar (gospodărie, instituție, agent economic) achită lunar tariful pentru prestarea serviciului, care a fost calculat în baza formulei aprobate de Guvern și aprobat prin decizia Consiliului Local. Plata se achită la Întreprinderea Municipală;
 - Fiecare gospodărie, instituție, agent economic sunt obligați să achite contribuția de 500 lei pentru organizarea eficientă a serviciului, și să încheie un contract de prestare a serviciului.

Care este situația actuală?

La data de 20.02.2023 în total sunt semnate: 197 contracte: 189 contracte cu persoane fizice, 3- cu persoane juridice, 5- cu instituții publice.

Care sunt problemele?

1. Numărul mic de gospodari care au semnat contracte de prestare a serviciului de evacuare a deșeurilor. Dintre motivele evocate: Nu am gunoi; Nu vreau să plătesc contribuția! Nu cred că trebuie s-o plătesc!
2. Comunicarea dificilă - Nu toate persoanele ce au semnat contract au telefoane performante cu internet, cu aplicația viber.
3. Oamenii înțeleg că numaidecât trebuie să umple pubelele în intervalul dintre vizite.
4. Unii oameni, din cauza că nu vor să încheie contract, aruncă gunoiul la întâmplare: pe marginea drumurilor, prin râpe, etc.
5. Gospodarii care nu au contracte și duc gunoiul la gunoiște, nu îl selectează!

În scopul asigurării echității, și motivării persoanelor ca să încheie contract de evacuare a deșeurilor, pentru anul 2022 este stabilită taxă diferențiată între cei ce au contract pentru deșeu și cei ce nu au. Astfel, dacă gospodăria are contract, achită lunar taxa de salubritate 1 leu de persoană care este înscrisă la domiciliu. Pentru gospodăriile ce nu au încheiat contract, lunar, 5 lei de persoană care este înscrisă la domiciliu. Pentru a monitoriza, controla respectarea regulilor de utilizare a gunoiștei autorizate, a fost instalată camera video la intrarea pe teritoriul gunoiștei.

Atenție!

Dacă și în continuare se va atesta o atare situație, vom fi nevoiți să luăm măsuri restrictive, cum ar fi: amendarea, accesul limitat la gunoiștea din sat, etc.

Bineînțeles că nu ne dorim să întreprindem astfel de măsuri. De aceea vă rugăm să fiți înțelegători. Tot ceea ce se face în sat, se face pentru ca să trăim mai bine, mai civilizată, dar cu metode vechi, nu vom trăi pe nou! Și încă ceva! Da! Uneori anumite măsuri luate pentru a rezolva o problemă din sat, ni se par dure, prea radicale, nu ne sunt pe plac, chiar suntem impuși să ne schimbăm unele obiceiuri, să depunem efort în plus, dar trecând o perioadă și văzând schimbare, înțelegem că a meritat. Sunt sigură că efortul nostru comun și de această dată va da roade. Trebuie să înțelegem că dacă vrem să trăim într-o societate civilizată, e nevoie să respectăm regulile aprobate. Într-o comunitate democratică regula generală este: Minoritatea se supune majorității, or, regulile stabilite în sat sunt obligatorii pentru fiecare. Elementar, să ne gândim, ce s-ar întâmpla dacă de fiecare dată, fiecare dintre noi ar cere ca totul să se facă așa cum îi convine lui?!

Și în încheiere, în mod special vreau să mă adresez acelor persoane care din motiv că nu vor să se conformeze, amenință că vor arunca gunoiul oriunde:

Cui credeți că veți face rău? Primarului? Primăriei? Ecologiei? Guvernului? Nu, stimați consăteni! În primul rând tot dumneavoastră, pentru că gunoiul de pe marginea iazului sau de prin râpile din apropierea caselor dumneavoastră, în primul rând vă intoxifică cu mirosul neplăcut, pe Dumneavoastră, apoi, cu ajutorul ploilor, ori de-a lungul timpului, putrezind, toate toxinele se duc în pământul din care mîncăți sau în apele pe care le beți tot Dumneavoastră și familiile dumneavoastră. Iar dacă organizăm lichidarea gunoiștelor stihinice, tot din banii Dumneavoastră vom plăti persoanele, tehnica, pentru că ne-am săturat să tot strângem cu copiii, cu angajații din instituțiile din subordinea primăriei. Vedeți din pozele prezentate cine strânge gunoiul: copiii noștri, vecinii, frații, colegii dumneavoastră. Eu vă chem să ne respectăm unii pe alții și sunt sigură că problema pusă acum în discuție va dispărea.

De asemenea, în scopul salubrității și amenajării localității, în 2022, am continuat tradiția începută în 2015. Am menținut pe parcursul întregului an curățenia. În acest scop am întreprins o serie de măsuri:

A. În cadrul campaniei de salubritate: “Borogani – Localitatea Ta Curată!”, pe care am lansat-o încă în toamna anului 2015, au fost elaborate și distribuite foi volante în scopul sensibilizării populației despre necesitatea păstrării curățeniei. De asemenea, au fost întocmite avize și înmânate cetățenilor ce nu mențin curățenia, contra semnătură.

B. Pentru salubritatea și amenajarea spațiilor publice(cimitire, parc, intrările în sat etc.) au fost încheiate contracte individuale atât cu persoane fizice, cât și cu juridice - Î.M.”Servicii Comunale Borogani”, S.R.L. „Procerspin”.

C. Ce s-a făcut? Câteva exemple:

- Salubritatea cimitirelor;
- Reparația curentă a străzii Aleco Russo
- Reprofilarea drumurilor;
- Cositul mecanizat și manual, în parcul central, dar și pe spațiile publice unde nu este acces pentru tehnica specializată – 4 ori/ sezon;
- Au fost efectuate lucrări de îngrijire și înhumare a deșeurilor de pe teritoriul gunoștii autorizate;
- Și în anul acesta, la întreținerea parcului, în ceea ce privește lucrul manual, au fost implicați activ angajații Casei de Cultură;

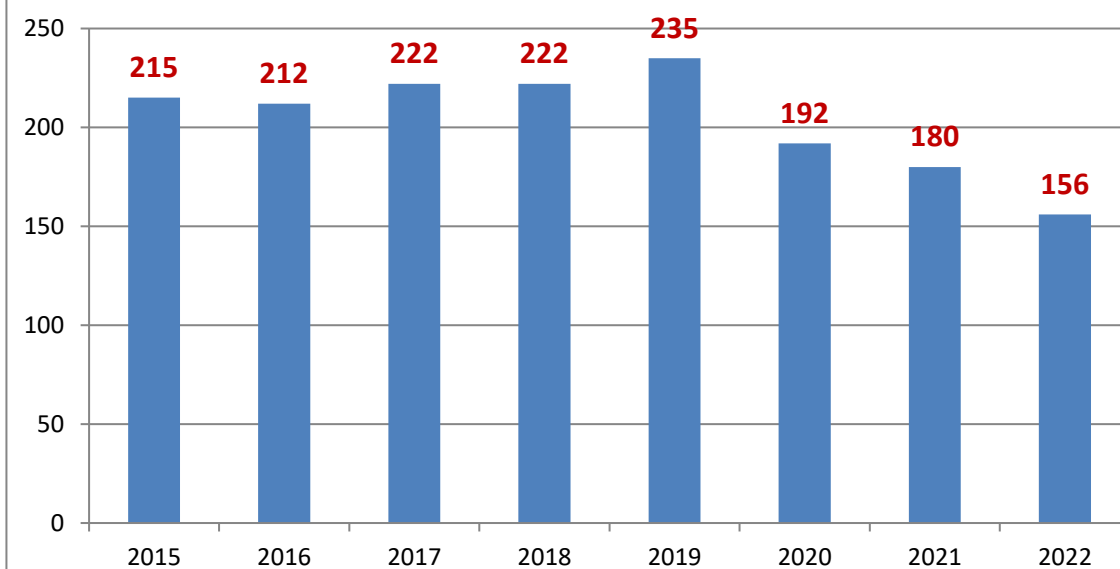
INVESTIȚII ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN SAT

Din instituțiile de învățământ din sat doar Grădinița „Andrieș” este în gestiunea primăriei. Conform p.6 din Regulamentul-tip al Instituțiilor de Educație Timpurie «Instituția de educație timpurie se subordonează organului local de specialitate în domeniul învățământului (în continuare OLSDÎ) în problemele proiectării, organizării, monitorizării și evaluării procesului educațional, a monitorizării/evaluării activității cadrelor didactice și manageriale, formării continue, atestării și reprofilării acestora, și fondatorului - în problemele dezvoltării bazei tehnico-materiale și didactice, a întreținerii instituției, organizării alimentației copiilor, salarizării personalului.», adică, în aspect financiar se consultă cu Primăria, iar de procesul educațional propriu-zis este ghidată de către Direcția de Învățământ Leova.

Grădinița de copii „Andrieș” din s.Borogani si-a început activitatea în a.1970. Este o institutie- tip pentru 140 locuri, dar pentru a încadra și copiii de 3 ani, în 2016 grădinița a fost extinsă prin adaptarea spațiului în gimnaziul și liceul din localitate pentru 2 grupe pregătitoare. In anul 2022 au fost înscriși 156 de copii cu vârstele cuprinse între 3-6(7) ani. Țin să menționez că dinamica în ceea ce privește numărul de copii este negativă.

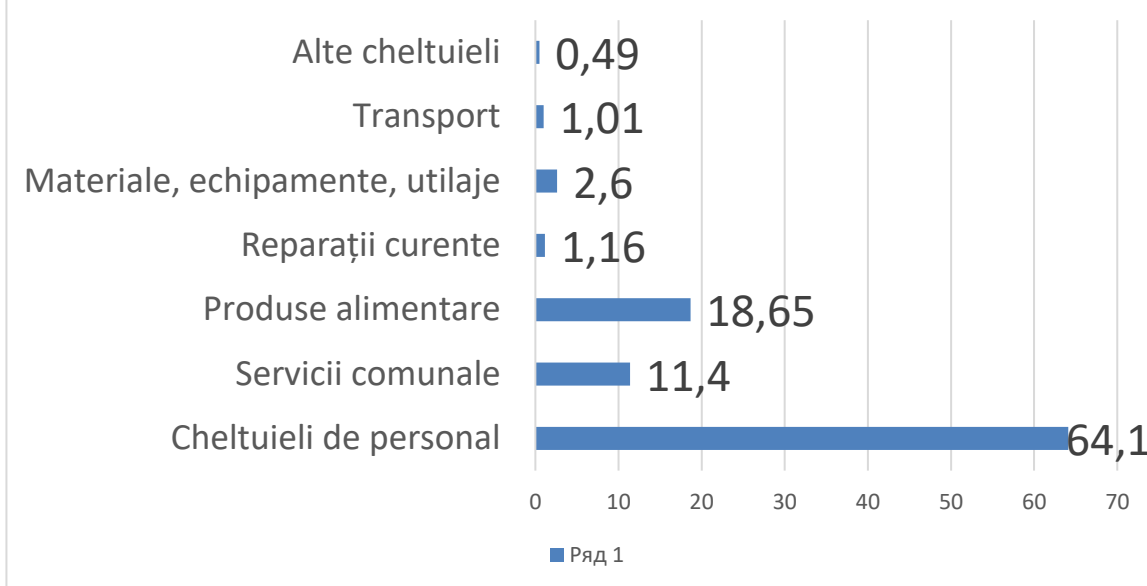
2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
215	212	222	222	235	192	180	156

Copii înscriși la grădiniță 2015-2022

Cheltuieli	Suma (mii lei)	%
Cheltuieli de personal	3053,6	64,1
Servicii comunale (gaz, energie electrică, canalizare, apă, telefon, internet)	543,19	11,4
Produse alimentare	888,8	18,65
Reparatii curente	55,2	1,16
Materiale, echipamente, utilaje(uz gospodăresc, accesorii de pat, apă, veselă, etc.)	123,73	2,6
Materiale didactice	48,00	1,01
Alte cheltuieli	51,54	1,08
Total	4764,06	100

Cheltuieli Grădiniță- executat, 4764,06 mii lei

Date despre cadre

În această instituție activează un colectiv de 34 de angajați, inclusiv 13 cadre didactice și 21 persoane cu funcții nedidactice. Bugetul grădiniței, anual, alcătuiește aproximativ 40% din bugetul total al satului. Pentru a evalua cât de rațional sunt cheltuite resursele financiare în Grădiniță, am făcut următoarele calculi:

1. Raportul angajat/ copii – alcătuiește $\frac{1}{4},58$, adică unui angajat îi revine 4,5 copii.
2. Raportul resursele financiare cheltuite per copil, atunci pentru întreținerea unui copil în grădiniță în 2022, am cheltuit 35887 lei. Nu este rău că se cheltuie mult pentru un copil, dar e rău că o mare parte din acești bani – peste 60% nu se cheltuie pentru crearea condițiilor pentru copii, modernizarea mijloacelor didactice, ci se duc pentru salarii. Și, din nou, să nu fim înțeleasă greșit, nu am nimic împotriva ca angajații să fie salariați decent, nu spun că trebuie concediați oamenii, ci sunt pentru a utiliza eficient aceste resurse umane, sunt pentru optimizarea cheltuielilor, sunt pentru creșterea numărului de copii înscriși la grădiniță. În acest scop, pe parcursul mai multor ani am monitorizat situația în ceea ce privește frecvența copiilor, nr. de copii în grupă și alți indicatori. Din cauza frecvenței reduse a copiilor, mai ales în lunile de iarnă, am fost nevoiți să sistăm anul acesta activitatea grădiniței de la 01-15 ianuarie. De asemenea, am venit nu o dată cu propunerea ca să se revadă numărul de copii în grupe, sa se comaseze, și din 3 grupe să fie făcute două, iar în scopul utilizării la maxim a posibilităților de includere a copiilor în procesul educational, am solicitat să se întreprindă măsuri pentru a înscrie copiii, de la 2 ani. Cu atât mai mult că anume astfel prevede Codul Educației, și mai ales că noi dispunem de condiții, de cadre didactice, ceea ce nu au alte sate. Mă întreb, cum se va proceda cu cadrele didactice care își fac studiile acum? Ce perspectivă au ele?

Deci, în concluzie, propun ca administrația instituției să elaboreze și să prezinte până la 01.04.2023 Planul de optimizare și raționalizare la nivel de instituție, cu includerea soluțiilor enunțate mai sus, și nu numai;

În scopul realizării unui demers educational reușit și în baza paradigmei centrate pe copil, în 2022 au fost întreprinse o serie de măsuri:

S-au procurat:

- inventar moale (lenjerie de pat, halate albe, albastre, șervete) 25000 lei;
- mașină de tocat carne-2800 lei;
- oale de inox pentru grupe(8 bucăți) -4000 lei;
- scrînciobe pe terenul de joacă(4 bucăți) -3980 lei;
- procurarea materialelor de uz gospodăresc și chimie-13000 lei;
- repararea stației de epurare a apei uzate, procurarea pieselor defectate-5400 lei;
- reparația depozitului de păstrare a legumelor și fructelor-7000 lei;
- reparația capitală a cabinetului metodic-11000 lei;
- reparația curentă a grupelor-15000;

Total:87180 lei

Servicii comunale(apă, gaz, energie electrică):

Alimentația copiilor

CULTURĂ – SPORT – TINERET

Cultura la Borogani este reprezentată de Casa de Cultură, Colectivul Folcloric „Busuioc Moldovenesc”, bibliotecă și muzeu. În total în aceste instituții, care sunt în gestiunea primăriei, sunt angajate 11 persoane.

Pe lângă Casa de Cultură activează următoarele formații de creație artistică:

- Colectivul model ”Busuioc Moldovenesc”
- Colectivul de copii ”Lăstăreii”
- Colectivul de dansuri populare ”Flueraș”
- Colectivul de dansuri contemporane ”Claudy Dance”
- Cercul de desen ”Magia culorilor”

Necătând la faptul că fiecare instituție și angajat din cultură are obiective și obligațiuni specifice, ceea ce îi unește este scopul general menirea lor de a oferi și crea condiții de odihnă, relaxare pentru cetățeni, dar, în primul rând, au menirea de a păstra, valorifica și transmite urmașilor noștri tradițiile și obiceiurile, patrimoniul nostru cultural. De aceea, toate instituțiile culturale, toți angajații cooperează și organizează împreună evenimentele culturale din localitate, ne reprezintă la diverse concursuri raionale, naționale.

Vreau să menționez câteva din cele mai reușite și memorabile evenimente ale anului 2021:

1. Festivalul ”Cântecul Pascal” ediția I s-a desfășurat la Borogani, la data de 17 aprilie 2022, cu participarea Grădiniței ”Andrieș”, Gimnaziului ”Vasile Badiu”, Liceului Teoretic ”Grigore Vieru” și colectivele artistice a Casei de Cultură Borogani;
2. 29 mai – eveniment cultural ”Duminica Mare în straie de sărbătoare”;

3. 1 iunie- Ziua Copiilor. A fost organizată într-un mod atractiv, participativ, interesant. Copiii s-au distrat pe cinste, au cântat, au dansat, au desenat și au participat la multe concursuri.
4. Concursul de desen și pictură pentru copii: "Eu știu să folosesc rațional Energia", ediția a II, organizată de către Agenția pentru Eficiența Energetică în parteneriat cu Orange Moldova. Participantele, membre ale cercului de desen "Culorile fermecate", au primit Diplome de participare;
5. 25-30 iulie 2022 – Tabăra de vară "**Vara cu sens ACASĂ**". Timp de 5 zile copii din localitate, dar și din diaspora, au participat la un șir divers de activități și au avut parte de multe surprize frumoase. Sincere mulțumiri tuturor partenerilor ce au contribuit la organizarea și desfășurarea taberei.
6. 31 iulie - "**Ploaia de stele**", activitatea culturală din cadrul Campaniei Naționale "**Vara cu sens Acasă**" a adus multă satisfacție celor prezenți. A fost un concert, am putea să-l numim o seară de creație a colectivelor de dansuri populare "Morărița" și de dansuri contemporane "Clauddy Dance".
7. Ziua Diasporei - 08.08.2022 la Borogani s-au încheiat Zilele Diasporei cu deschiderea oficială a terenului de sport, unde au fost prezenți reprezentanți ai finanțatorilor de la MiDL dna Tatiana Solonari și dna Silvia Strelciuc, președintele raionului Leova dl Nicolae Prițcan și băștinașul nostru care ne este mereu alături dl Ion Carp. Aceștia, alături de dna primar Elena Savițki, au participat la ceremonia de deschidere a terenului de sport. Pe teren pentru prima dată s-a jucat un meci amical de fotbal și competiții la alergări cu familiile, la final toți participanții au primit diplome de participare. Evenimentul a continuat cu expoziții și târgul producătorilor locali cu genericul "Produsele de la Borogani au gustul de ACASĂ". Cu diplome au fost menționați vicepreședinții Asociației pe țări dl. Ion Hurciuc (Spania), dna Aliona Coițan (Anglia), dna Irina Gemănoaie (Italia). Colectivele artistice de la Casa de Cultură au întregit sărbătoarea cu un concert de zile mari și desigur spre final toți borogănenii și oaspeții s-au prins în hora de sărbătoare.
8. 27 august - Colectivul de dans "MORĂRITA " și dna Tatiana Casu cu lucrările personale au reprezentat localitatea Borogani la festivitatea dedicată " Zilei Independenței", organizată la Leova;
9. Colectivul de dans "MORĂRITA " a participat la Festivalul Regional de dans popular "**La o margine de Prut**", care sa desfășurat la Leova 06.12.2022
10. 18 decembrie 2022, Colectivului model "Busuioc Moldovenesc" a participat la Festivalul folcloric raional Leova "V-am ura, v-am tot ura" care s-a desfășurat la Iargara;
11. Colectivul model "Busuioc Moldovenesc " și colectivul de dans "MORĂRITA" din Borogani au felicitat angajații Direcției Regionale "Sud" a Inspectoratului General de carabinieri cu frumoasele sărbători de iarna.

Difuzarea informației despre serviciile și activitățile Casei de Cultură O puteți găsi pe pagina Primăria Borogani <https://www.facebook.com/primariaborogani/> sau pe pagina Asociația Obștească a băștinașilor din Borogani

/ [https://www.facebook.com/Asociatia Obștească a băștinașilor din Borogani/](https://www.facebook.com/Asociatia-Obștească-a-băștinașilor-din-Borogani/)

Un alt bloc de activități realizate de instituțiile de cultură țin de viața sportivă. Anul 2022, în acest sens, s-a remarcat prin faptul că pentru prima dată a fost întocmit un plan de activități sportive prin implicarea tuturor instituțiilor publice din teritoriu: școli, casă de Cultură, bibliotecă. Astfel, prin eforturi comune au fost realizate diverse competiții:

1. 8 mai – Eveniment cultural-sportiv ”Borogani pentru PACE” în cadrul căruia tradițional s-a deschis sezonul sportiv la Borogani și au avut loc competiții la lupte libere.
2. 22 mai – Competiții amicale la baschet (Liceul teoretic ”Grigore Vieru” și Gimnaziul ”Vasile Badiu”), responsabil Paiu Valeriu;
3. 3 iulie 2022, cursa de Ciclism la Borogani. Participanții au fost împărțiți în 3 grupe (8-9 ani; 10-11 ani și 12-13 ani), învingătorii fiecărei grupe au primit diplome și medalii conform locului ocupat. Sponsorii activității au fost APL Borogani și dna Victoria Jalbă. Activitatea este parte a Campaniei Națională ”Vara cu sens ACASĂ”. – Responsabili, Sofia Răileanu, Tudor Talai;
4. 08 august 2022, în cadrul zilei Diaspoere, Competiție amicală la fotbal, responsabil: Talai Tudor. Un foarte mare ajutor ne-a acordat tânărul Talai Alexandru, care a făcut liniile de marcaj pe terenul de fotbal și Lungu Petru, care a arbitrat meciul.
5. În Biblioteca Publică Teritorială Borogani, sistematic se desfășoară ședințe ale Grupului de Inițiativă ”Borogani Pune Umărul”, care reprezintă societatea civilă și care identifică problemele comunitare, ajută la soluționarea acestora, împreună cu APL, apoi informează populația despre rezultate.
6. În 2022, în scopul îmbunătățirii condițiilor fizice în Casa de Cultură, a fost elaborat și implementat proiectul: ”Achiziționarea echipamentelor pentru încălzirea sălii de spectacole a Casei de Cultură”, care include achiziționarea echipamentelor de încălzire a sălii de concerte a Casei de Cultură, precum și echipamente IT(ecran, proiector) pentru scenă, etc.

Valoarea totală a investiției: 221589,00 MDL

din care,

suma subvenției FNDAMR: 177271,00 MDL

suma cofinanțată APL: 44318 MDL

12.Sport

Cultura nu poate fi percepută fără sport. De aceea, mai ales începând cu 2019, am întreprins pași concreți în vederea revitalizării sportului la Borogani. Cu acest scop am făcut o amplă campanie de informare, cercetare a problemelor din acest domeniu, tradițiile, necesitățile și preferințele locuitorilor, în special a tinerilor și, după aceasta am demarat lucrările de construcție a terenului de sport, am angajat, din bugetul local- 0,5 unități, un specialist responsabil de sport, am stabilit un parteneriat eficient cu Școala sportivă raională. În Secția de lupte libere sunt înscriși 43 de copii dintre care 9 fete și 34 de băieți cu vârsta cuprinsă între 5 ani - 15 ani.

Acțiunile întreprinse dau roade pe măsura așteptărilor. Astfel performanțele sportivilor noștri în 2022 au crescut: Au participat la 8 competiții sportive, dintre care 1-

internațională, 3- nationale, și 4 zonale. Rezultatele ne bucură: la fete: locul I- 2, locul 2- 4, III- 1; băieți: locul I- 4, locul II- 4, locul III- 8.

Loc Nr.	Competiții internaționale-1		Competiții naționale-3		Competiții zonale-4	
	Fete(1)	Băieți(2)	Fete(5)	Băieți(8)	Fete(4)	Băieți(12)
I	1		1			4
II			2	3	2	1
III			1	3		5

- 12-13 martie 2022 – Turneul Național de lupte libere în memoria antrenorului Mihai Timotin or. Cimișlia- au participat 3 elevi și 1 elevă. Locul I – eleva și un elev – locul III;
- 14-17 aprilie 2022- Campionatul Republicii Moldova la lupte libere feminine U-17 , care s-a desfășurat în Chișinău- au participat 4 fete. 2 fete – locul II și 1 fată – locul III, 1 fată – locul IV;
- 01-02 iunie 2022 Campionatul deschis al municipiului Chișinău la lupte pe plajă – au participat 4 fete dintre care 2 fete – locul II;
- 10-11 iunie 2022 – Turneu Internațional la lupte libere desfășurat în s. Sarata Nouă , Leova – au participat – 2 băieți și 1 fată – Locul II – fata;
- 25-26 iunie 2022 – Campionatul deschis al Școlii sportive de Lupte s. Fundul Galbenei ”Cupa raionului Hîncești” – au participat 8 băieți dintre care – 1 băiet – locul II și 2 băieți – locul III;
- 29-30 octombrie 2022- Turneul Național de lupte libere în memoria antrenorilor și luptătorilor or. Cimișlia – au participa 7 băieți dintre care 1 băiet locul III, trei – locul II, trei – locul III;
- 05 noiembrie 2022 – Campionatul raional la Lupte Libere desfășurat în s. Borogani, r. Leova – au participat sportivi din 8 localități din raionul Leova . Elevii sportivi din s. Borogani sau clasat pe locul I;
- 03 decembrie 2022 – Turneul deschis a Școlii sportive Cantemir la lupte libere – au participat 7 elevi dintre care 4 elevi – locul I și 3 elevi – locul III;

Și, ca o totalizare, aș vrea să menționez că în 2022 AU FOST ATRASE FONDURI EXTERNE ÎN LOCALITATE ÎN SUMĂ DE **4.108.123,86 lei**, sub formă de granturi, inclusiv:

Nr.	Proiect/finanțator	Total(lei)	Grant/subvenție	Contribuție APL
1.	“Achiziționarea echipamentelor pentru încălzirea sălii de spectacole a Casei de Cultură”(AIPA/GAL)	221589,00	177271,00	44318,00
3.	Comunități rezistente la schimbări climatice (pubele galbene, pubele/u sticlă, burghiu, cameră video, puieți) SUECIA/PNUD	557246,17	375728,86	181517,31
4.	MĂ IMPLIC (autospecială, pubele negre, etc.) SCAT/Elveția	2860000,00	2200000,00	660000,00
5.	Satul European (Iluminare stradală)	1368524	1355124,00	13400,00
	TOTAL:	5007359,17	4108123,86	899235,31

După cum am menționat la capitolul «Salubritate și amenajare», tot în 2022 a fost aprobat spre finanțare, de către AIPA, și proiectul «**Achiziționarea unui tractor și a echipamentelor...**» cu

Bugetul total estimat de 1529500,00 lei;

Grant din partea AIPA: 1223600,00 lei;

Contribuția comunității: 305900,00 lei;

De fapt, real această sumă a fost atrasă în 2022, dar nu am inclus-o la venituri atrase în 2022, pentru că decizia de aprobare a finanțării a venit spre sfârșitul anului, iar contractul de grant l-am semnat la 06.02.23, deci vom valorifica acești bani în 2023.

Drept concluzie, stimați consilieri, dragi cetățeni, cred că putem azi afirma că necătând la situația dificilă din țară prin care am trecut în 2022, am reușit să facem multe. Cu toate acestea, încă foarte multe mai avem de făcut.

Așadar, reieșind din raportul prezentat astăzi, precum și în conformitate cu planul strategic de dezvoltare a localității, pentru 2023 ne propunem următoarele priorități:

1. Asigurarea întreținerii și dezvoltării rețelei drumurilor publice locale;
2. Acordarea suportului informațional și logistic producătorilor agricoli la atragerea investițiilor și aplicarea dosarelor de obținere a subvențiilor în agricultură;
3. Valorificarea eficientă a resurselor financiare alocate din Bugetul de Stat și Bugetul Local;
4. Coordonarea și promovarea activității instituțiilor culturale din teritoriu;
5. Dezvoltarea culturii fizice și sportului prin promovarea tinerilor sportivi, prin construcția infrastructurii sportive;
6. Valorificarea obiectivelor turistice din localitate;
7. Monitorizarea procesului de implementare eficientă a Codului Educației și a actelor normative în domeniul educației;
8. Asigurarea prestării serviciilor sociale de calitate și orientarea acestora spre prevenirea sau limitarea instituționalizării copiilor și a persoanelor social-vulnerabile;
9. Promovarea echității sociale și eradicarea discriminării în rândurile persoanelor cu dizabilități, persoanelor în etate;
10. Promovarea printre locuitori a unui mod sănătos de viață;
11. Asigurarea aprovizionării cu apă potabilă de calitate prin Construcția apeductelor magistrale Iargara- Borogani, Iargara- Tigheci și a rețelelor de apeducte interioare în localitățile: Băiuș, Cociulia Nouă, Tigheci și Cuporani din raionul Leova.
12. Asigurarea și menținerea curățeniei în sat prin inițierea serviciului de colectare a deșeurilor menajere;
13. Amenajarea centrului satului, înverzirea satului;
14. Implicarea cetățenilor, tinerilor în viața satului, în atragerea fondurilor extrabugetare;
15. Informarea cetățenilor;
16. Extinderea traseului de iluminare stradală;

Bineînțeles că ne dorim ca lucrurile să se întâmple repede, dar trebuie să fim conștienți că schimbarea necesită muncă, timp și neapărat să acceptăm faptul că primarul de unul singur nu poate schimba lumea, e nevoie ca prioritățile pe care ni le-am trasat să fie priorități pentru fiecare dintre noi, fiecare om trebuie să fie implicat în acțiunile care îl privesc, să nu aștepte să facă ceva pentru el. Fiecare trebuie să aibă inițiativă, să își dorească să schimbe ceva, să pună mâna să facă, nu doar să vorbească. Să facă curat, să plătească taxe, să nu arunce gunoarie, să planteze copaci. Altfel zis, fiecare dintre noi trebuie să contribuie prin ce poate.

Stimați consilieri, consăteni, am lăsat în urmă încă un an de activitate a primăriei, a instituțiilor subordonate, un an în care sunt conștientă că am sperat la mai mult decât am reușit să facem, dar Vă asigur că am făcut tot ce a fost omenește posibil ca să onorăm încrederea ce ne-a fost acordată.

Rămân în continuare de părerea că “Prin muncă grea, perseverență și credință în Dumnezeu îți poți trăi visul” Benjamin Carson

DOAMNE AJUTĂ!